

s ebben Magyarország jelentőségét emeli ki. Betetőzi az egészet a magyar történettanár nemzeti hivatása, melynek végén az eszményiséget magasztatja.

Az ifju tanárok olvassák el e könyvet. Pályájok kezdetén nem vehetnek kezökbe jobb útmutatót.

TÖRÖK ISTVÁN.

Shaksperc összes színművei. Javított kiadás, sajtó alá rendezte dr. Voinovich Géza. Kiadta a Franklin-Társulat, 1902. Hat kötetbe kötve ára 30 K.

A magyar olvasó közönség, még a teljesen laikus része is, sokat panaszkodott az utóbbi években, hogy nincs használható Shakspercünk. A Kisfaludy-Társaság ugyan, mikor kiadta az első teljes magyar Shaksperet, kétféle kiadásról is gondoskodott, egy népszerűről s egy díszes képes kiadásról (Ráth Mór kiadásában), de az előbbi, az olcsó, már évek óta elfogyott, az utóbbi mind a négy, mind a hat kötetes, drága is volt, nehézkes is, és a képei sem nyerték meg mindenki tetszését. A Franklin-Társulat jelen kiadással elhallgattatja a panaszt, mikor kényelmes formában, csinos külsőben, valóban olcsó áron piacra hozza a legnagyobb drámaköltő műveit. Szolgálatot tesz vele a magyar irodalomnak, a magyar közönségnek s épen mi mondhatjuk: az iskolának is, mert a közép- és polgári iskolák könyvtárai, különösen az újabban alakultak, erősen érezték e hiányt.

Shakspereről ez ismertetés keretén belül nem szólhatunk, magáról a kiadásról is elég egy-két szót mondanunk. Csinos kiállítású, olvasható betűkkel nyomott könyv, a papírosa ugyan vékony s a szedés takarékos, de nem is díszkönyvnek készült. Ára még így is méltányosan olcsó. Az egyes darabokat nem időrendben közli, hanem műfajok szerint csoportosítva. Az I—II. kötet a tragédiákat, a második azokat, melyeknek tárgya az ókori történetből van merítve; a III—IV. az angol történeti színműveket, az V. a vígjátékokat, a VI. a regényes színműveket, s ezen csoportokon belül is inkább a tartalmi összetartozás, mint keletkezésük ideje dönt. * Ez a csoportosítás kevésbé tudományos, de a nagy közönség számára készült műben kétségtelenül helyén való. A szöveg természetesen a Kisfaludy-Társaság számára készültnek a lenyomatása, apróbb igazításokkal. Arra természetesen nem gondolhattunk, hogy a két kiadást összevetve megállapíthassuk, mekkora a jelentősége a címlapon hirdetett «javított» kiadásnak, de a mennyire meggyőződhattünk, a javító toll keve-

* Csak a két utolsó kötetben igazodnak a darabok a chronologia szerint.

set s csak kisebb fontosságú változtatásokat tett, jóformán csak a sántító iambuszon segített. Pedig nem ártott volna több és nagyobb javítás. Nem a klasszikusaink végezte fordításokra gondolok. Az a pár tévedés, a melyet Petőfi és Vörösmarty fordításaiban a tudományos kritika kimutatott, nem von le annyit érdemükből, hogy érték megsértsük az írói tulajdont. Nem, első sorban az élő fordítóknak kellett volna munkájukon simítaniuk, s a többiek közül a kevésbbé neves írók fordításait lehetett volna correcturába adni, nemcsak mert nevük volt kisebb, hanem mert tehetségük is, és mert egyik-másik magyarosítás létrejöttét az irodalmi vagy színi szükségnek köszöni. Csak egyet említek, a Szigligeti III. Rikárdját. E fordítás tele van zökkenőkkel, homályos vagy érthetetlen helyekkel, nehézkes: erre bizton reáért volna a horatiusi «corrigere, sodes, hoc et hoc.»

Az olvasót a kiadónak, Voinovich Gézának bevezetései készítik elő a nagy költő élvezésére. Négy tanulmány végzi e föladatot, egy általános bevezető, egy-egy a tragédiákról, a történeti színművekről és a vígjátékokról meg regényes színművekről. Ügyes tollal, szellemmel megírt értekezések, tájékoztatnak a költő életéről, drámáinak forrásairól, kompozíciójáról és stílusáról, a korabeli színpadról, s ha rövidre fogottak és odavetettek is, ha nem is ért az olvasó vele mindenben egyet, sőt itt-ott ellenmondást csal is ki ajkunkról, érdekesek és gondolatokat ébresztenek azokban, a kik figyelemmel olvassák. Egy ellenmondására rámutatok. Bevezető szavaiban, de később gyakran hangoztatja, hogy Shakspeare megértésére külső segítő eszközre nincs szükség, ha szelleméhez, lángelméjéhez akarunk férni, más uton nem indulhatunk, mint azon, a melyet színművei ismerete nyújt. Szóval, az irodalomtörténeti módszer kizárólag az æsthetikai és pszichológiai vizsgálódásra korlátozza. És mégis, tanulmányai lépten-nyomon bizonyosságot tesznek róla, hogy a tőle lenézett «adatgyűjtőknek», az irodalomtörténet kisebb-nagyobb munkásainak eredményeit, megállapításait mennyire fölhasználja, egy-egy apróságnak látszó körülményből mennyi következtetést von le. És ez természetes is. Az ú. n. æsthetikai módszer egymagában nem elégséges a költői lélek megértetésére, szövetkeznie kell a kutató, adatokat kereső módszerrel s a ki az elődök szerény de alapvető munkásságát fölhasználja, gondoljon elismeréssel azokra, a kiknek vállán emelkedett.

Ajánljuk a hat kötetet az érdeklődőknek — és ki ne érdeklődne Shakspeare iránt! — első sorban pedig az iskoláknak figyelmébe.

Cs. E.

HAZÁNK ÉS A KÜLFÖLD.

Nyilatkozat. A Magyar Pædagogia utolsó számában ennek a rovatnak végén i—s úr annak ötletéből, hogy a Berlinben megjelenő